

Sto let Planinskega društva Škofja Loka (1907–2007)

Začetki organiziranega planinstva

Organizirano planinstvo se je na Slovenskem začelo v drugi polovici 18. stoletja. Triglavskim prijateljem, na čelu z Ivanom Žanom, kaplanom v Srednji vasi pri Bohinju, leta 1872 ni uspelo ustanoviti Slovenskega planinskega društva, saj jim avstro-ogrske oblasti tega niso dovolile. Vpliv nemškega in avstrijskega planinstva se je vidno širil tudi na slovenske vrhove. Na ta problem so 23. julija 1892 na Stolu opozorili Piparji, z zaobljubo, da ne bodo prej odnehali, dokler ne bo ustanovljeno naše planinsko društvo. To se je zgodilo 27. februarja 1893, v vrtnem salonu pri Maliču v Ljubljani, na mestu sedanje Name pri pošti. Za prvega načelnika Slovenskega planinskega društva (SPD) je bil izvoljen Fran Orožen in s tem je bila odprta pot za ustanavljanje podružnic SPD na Slovenskem. 19. julija 1893 so ustanovili podružnico SPD v Kamniku, 20. avgusta 1893 Savinjsko podružnico v Mozirju, marca 1895 v Radovljici in 16. avgusta 1899 v Kranju. V ljubljansko, kranjsko in radovljiško podružnico SPD so se vključevali tudi Ločani. Šestnajst jih je mogoče naštet do ustanovitve Selške podružnice v letu 1907. Kranjska podružnica SPD je z ustanovitvijo podružnice SPD na loškem soglašala.

Planinstvo na Škofjeloškem

Zelo pomemben mož iz začetnih let slovenskega planinstva je kaplan Ivan Žan, ki je bil leta 1872 prestavljen iz Srednje vasi v Bohinju v Škofjo Loko. Priznано mu je vodenje akcije za ustanovitev društva Triglavski prijatelji. Njegova vloga v slovenskem planinstvu je premalo poznana in bi jo bilo vredno raziskati. Morda je bila celo razlog za premostitev, saj ne vemo, ali se je s tem njegova aktivnost končala prostovoljno ali se je morala končati.

Škofjeloško planinsko društvo (PD) je bilo rojeno z ustanovnim zborom 24. januarja 1907 na Češnjici, za takratni škofjeloški sodni okraj. Največ zaslug za ustanovitev 19. podružnice Slovenskega planinskega društva ima dr. Janez Ev. Krek, ki je okrog sebe zbral planinstvu naklonjene stanovske tovariše iz Selške doline in nekaj premožnejših občanov. Ustanovitev podružnice je bila uradno potrjena na prvem občnem zboru 21. maja 1907. Prvi odbor podružnice so sestavljali:

Anton Pfajfar, župnik v Dražgošah	- načelnik
Josip Demšar, usnar v Železnikih	- namestnik načelnika
Ivan Stupica, učitelj v Dražgošah	- tajnik
Franc Šmid, župan v Selcih	- blagajnik

Franc Demšar, župnik v Zalem Logu - član
 Jurij Karlin, župnik v Sorici - član
 Fran Sever, župnik pri Sv. Lenartu - član
 Gabrijel Thaler, gostilničar v Železnikih - član.

Nekaj najpomembnejših dogodkov iz zgodovine društva

- 9. avgusta 1925 je bila otvoritev Krekove koče na Ratitovcu, ki je bila aprila 1926 zaradi nezmožnosti odplačevanja dolga dana v upravljanje Osrednjemu odboru SPD.
- Maja 1929 se sedež podružnice prenese v Škofjo Loko in se preimenuje v Škofjeloško podružnico SPD.
- 22. maja 1932 je bilo odprtje Koče na Lubniku, z udeležbo nad 500 planincev.
- 25. maja 1953 je bilo odprtje Doma na Lubniku, na pogorišču med vojno požgane prve koče.
- Leta 1954 ustanovi loško PD Mladinski odsek, leta 1962 odsek Gorske straže, 1976 Alpinistični odsek (danes samostojni Plezalni klub), 1978 Gorsko reševalno službo (danes samostojno društvo GRS), 1987 Vodniški odsek in leta 2007 Odbor mentorjev planinskih skupin na osnovnih šolah.
- 18. septembra 1977 je bila zgrajena Koča na Blegošu, 1982. povečana, 2003. izvedena elektrifikacija, leto kasneje temeljito adaptirana, leta 2006 zgrajeno vodno zajetje, napeljan vodovod v kočo in zgrajena čistilna naprava.
- 1987 je bila za oskrbovanje Lubnika zgrajena transportna žičnica, 2003 adaptirane sanitarije, večja obnova opreme, leto potem zgrajeno skladišče in v ostrejšu vodniška dvorana v Breznici.
- 1998 je PD po 90 letih pridobilo v last svoje prostore za društveno dejavnost.
- Največje število članov je PD doseglo leta 1985, kar 1608, od tega tretjino mladih. Ob koncu leta 2007 je bilo to število 1018.

Podatki, s katerimi želimo dopolniti zgodovino PD Škofja Loka

Mladi pohodniki na Blegošu maja 2007. Levo je predsednik PZS mag. Franc Ekar.

Ob izdaji edicije *100 let Planinskega društva Škofja Loka 1907-2007* smo se soočili z dejstvom, da je zbiranje gradiva zelo oteženo. Društva so običajno gostovala pri posameznih članih ali v gostiščih. Arhivirano gradivo se je izgubljalo ali celo uničilo. Od ustanovitve SPD za škofjeloški sodni okraj leta 1907 do preselitve sedeža podružnice v Škofjo Loko leta 1929 je arhivsko gradivo v lasti Planinskega društva za Selsko dolino v Železnikih. Gradivo do sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja je bilo shranjeno v hiši člana Upravnega odbora Janeza Potočnika.

Ob pospravljanju podstreh na Mestnem trgu sin Boris iz neznanih vzrokov ni hotel izročiti arhiva PD in je bilo uničeno. S tem je bila PD in Loki storjena velika škoda, saj se tega dejanja ne da popraviti.

V ediciji se tudi vidi, da na strani 45 ni slik treh predsednikov podružnice, ki se je tedaj imenovala Škofjeloška podružnica SPD. To so dr. Fran Jerala, ki je predsedoval podružnici v letih 1929-1931, ing. Srečko Šabec, 1939-1940, in Ivan Mlakar 1940-1941. Kakšen podatek se pa vseeno še najde, npr. o ing. Srečku Šabcu, mlekarskem strokovnjaku in učitelju, ki je leta 1927 ustanovil v Škofji Loki mlekarsko šolo. Pod njegovim vodstvom je delovala 15 let. Aktivnosti ing. Srečka Šabca, kot načelnika Škofjeloške podružnice SPD, nam niso poznane. Naloge predsednika je v letu 1940 predal Ivanu Mlakarju, ki je predsedoval podružnici do zasedbe Slovenije v letu 1941; takrat so prenehale aktivnosti društev, med njimi tudi podružnic SPD.

Želimo dopolniti naša vedenja o najodgovornejših osebah, ki so vodile Škofjeloško podružnico SPD. Vse, ki bi nam lahko pri tem pomagali, lepo prosimo, da nam to sporočijo ali odstopijo gradivo, ki priča o delu teh pomembnih mož.

Srečko Šabec, predsednik društva med letoma 1939 in 1940.

Priveditve ob 100 letnici PD Škofja Loka

V razvejani dejavnosti PD, dobrem gospodarjenju in jasni prihodnosti so bili razlogi za praznovanje 100 letnice PD, ki je potekalo vse leto 2007. Temu pomembnemu jubileju je PD posvetilo kar 15 prireditiv:

- 13. in 14. januarja je bil 29. spominski pohod Po poti Cankarjevega bataljona s Pasje Ravni v Dražgoše, z rekordnim številom udeležencev - 539 pohodnikov.
- 24. januarja je bila v galeriji v Kašči slavnostna seja vseh organov PD z visokimi gosti Planinske zveze Slovenije, Meddruštvenega odbora Gorenjske, planinskih društev in Občine Škofja Loka.
- 26. maja so se na Lubniku srečali Lubnikarji, ki že 32 let gojijo ljubiteljsko hojo na Lubnik. Nad 480 Lubnikarjev je v jubilejnem letu izpolnilo normo 15 pohodov na Lubnik. Program so izvedli Lubnikarji in Kamniški koledniki.
- 2. junija so se na Blegošu srečali najstarejši člani loškega PD.
V popoldanskem času je bilo 1. srečanje Blegoških korenin po vzoru Kluba Lubnikarjev. Že prvo leto sta 202 pohodnika izpolnila normo 15 vzponov na vrh Blegoša.
- 22. junija je na Mestnem trgu 5 zborov prepevalo planinske pesmi, ki so jih loški planinci poklonili občanom Loke.
- 4. in 5. avgusta so planinski vodniki Škofjeloškega PD popeljali 47 planincev na Triglav po poti s Planike čez Škrbino. 46 jih je osvojilo vrh, skoraj polovica prvikat.
- 9. septembra so obletnici PD posvetili 3. srečanje krajanov podblegoških vasi. Srečanja se je udeležilo okrog 120 domačinov.
- 6. oktobra je bilo Planinsko orientacijsko tekmovanje Gorenjske lige na območju Blegoša. Zelo slabo vreme je vplivalo na skromno udeležbo devetih ekip.

Udeleženci pohoda na Triglav ob 100-letnici PD Škofja Loka.

- 13. oktobra so se na vrhu Blegoša zbrali mladi planinci vseh planinskih krožkov osnovnih šol Ivana Groharja, Cvetka Golarja, Škofja Loka - Mesto in podružnične osnovne šole iz Reteč. Ob koči so izvedli prisrčen program.
- 22. oktobra so v avli občine na Mestnem trgu odprli fotografsko razstavo z izletov škofjeloških planincev, avtorjev Irisa Todoroviča in Matjaža Peternelja. Nekaj fotografij sta dodala tudi Slavica Laznik in Jože Stanonik.
- 26. oktobra je bila v Galeriji Ivana Groharja predstavitev zbornika in odprtje razstave "100 let Planinskega društva Škofja Loka 1907-2007". Predstavljen je bil zgodovinski pregled dela in razvoja planinstva na Loškem.
- 24. novembra so planinci skupaj s Filatelističnim društvom Lovro Košir predstavili na razstavi v avli občine planinstvo na poštah in znamkah. PD je izdalo jubilejno dopisnico in znamko s podobo prve kočice na Lubniku.
- 29. novembra so v dvorani kina Sora pripravili zaključno slovesnost ob 100. obletnici PD. Prireditve so s spremno besedo vodili Monika Tavčar, Jure Svoltšak, Dana Mohar in Rudi Zadnik.

Štirim prireditvam dajemo še poseben pomen:

- **Slovesnost 24. januarja** v Galeriji Franceta Miheliča v Kašči na Spodnjem trgu je bila začetek leta praznovanj in obenem datum prvega shoda planincev, na katerem so se odločili ustanoviti podružnico Slovenskega planinskega društva. Zavedni planinci, ki so bili tedaj že vključeni v podružnice v Kranju, Radovljici in osrednjem v Ljubljani, so s strinjanjem kranjske podružnice SPD začeli postopek ustanovitve lastne podružnice za škofjeloški sodni okraj. Do ustanovitve je nato prišlo na občnem zboru 21. maja 1907.

Po uvodnem nagovoru predsednika PD Jožeta Stanonika, ki je orisal zgodovinski pomen ustanovitve podružnice SPD, je sledil kulturni program učencev OŠ in glasbene šole iz Škofje Loke. Župan občine Škofja Loka Igor Draksler in predsednik Planinske zveze Slovenije mag. Franc Ekar sta izrekla zahvale PD za uspešno delo v preteklem stoletju in vzpodbude za prihodnji čas. Po slovesnosti je bil v gostišču Kašče sprejem za vse prisotne na slovesnosti.

- **22. junija** so škofjeloški planinci poklonili občanom Škofje Loke lep večer planinskih pesmi in ga poimenovali *"Planinci Škofjeločanom"*. Mešani in moški pevski zbor Lubnik, Lovski pevski zbor, Moški pevski zbor Loških tovarn hladilnikov, Gorenjevaški oktet in Logaški oktet so nad 300 zbranim na Mestnem trgu prepevali planinske in druge pesmi. Lepo izveden program sta popestrila z nagovori tudi župan občine Igor Draksler in predsednik PD Jože Stanonik. Prijetno druženje nastopajočih se je nadaljevalo še v Restavraciji na Nami.
- **26. oktobra** sta bila dva dogodka zlita v enega. Z ličnim vabilom in strokovno besedo smo bili povabljeni na odprtje razstave 100 let Planinskega društva Škofja Loka v Galerijo Ivana Groharja na Mestnem trgu. Uvodno besedo je napisala Jana Mlakar, direktorica Loškega muzeja, in jo zaključila z željo: *"Naj ostane hoja v planine še na mnoga leta Ločanom in drugim Slovincem priljubljena oblika individualne in skupinske rekreacije, pozitivnega druženja in naj krepí duha mladih in starih!"* Mojca Šifrer Bulovec, kustosinja muzeja, je v obrazložitvi strokovno predstavila prikazano gradivo, s poudarkom na zgodovinskem izročilu. Dana Mohar je predstavila edicijo, ki jo je PD izdalo ob stoletnici. Na 173 straneh je opisan razvoj planinstva na Slovenskem, ustanovitev podružnice na Loškem in trdo delo za obstoj in veljavo v preteklih 100 letih. Edicija je bila poklonjena vsem prisotnim na razstavi. Svoj pomemben prispevek ob otvoritvi razstave je z nagovorom in voščilom dodal župan Igor Draksler.
- **29. novembra** so bili loški planinci povabljeni na zaključno slovesnost v kino Sora. Bogat kulturni program so izvedli pevski zbor Lubnik, pod vodstvom Andreja Žagarja, Godalni orkester Glasbene šole Škofja Loka, pod vodstvom prof. Armina Seška, Kvartet saksofonov, pod vodstvom prof. Irene Šmid, Trio kvartet in učenci škofjeloških osnovnih šol. Slavnostni govornik je bil predsednik Planinske zveze Slovenije mag. Franci Ekar, ki je poudaril pomen loškega planinstva za ves slovenski planinski prostor. Slavljencu je izročil jubilejno listino PZS.

Uvodna slovesnost ob 100-letnici Planinskega društva Škofja Loka. Od leve proti desni: Jože Stanonik, predsednik Planinskega društva Škofja Loka, župan Igor Draksler, mag. Franc Ekar, predsednik Planinske zveze Slovenije, in Marjan Burja, predsednik medobčinskega odbora planinskih društev Gorenjske. (foto: Iris Todorovič)

Častni znaki PZS so bili podeljeni sedemnajstim članom škofjeloškega PD:

- **bronaste** so prejeli: Matjaž Peternelj, Dana Mohar, Alojzij Bašelj, Milan Vodnik, Iztok Kužel, Franc Cotar,
- **srebrne** so prejeli: Iris Todorovič, Boštjan Pleško, Peter Jeram, Rudi Zadnik, Lucijan De Franceschi, Pavle Pokorn, Slavica Laznik, Lidija Langerholc,
- **zlate** so prejeli: Ivanka Dolenc, Dane Kokalj, Zofija Kafol,
- **svečano listino** PZS je prejel Jože Stanonik.

Vsem sponzorjem, ki so materialno podprli izdajo edicije ob 100 letnici PD, je bila le-ta podeljena na slovesnosti skupaj z zahvalo. Posebno zahvalo PD Škofja Loka so prejeli: Termo, Občinska športna zveza in Zavod za šport, Planinska zveza Slovenije in Občina Škofja Loka. Za prejeta priznanja se je zahvalil župan Igor Draksler.

Vse prireditve so bile zelo dobro obiskane, s čimer se je potrdilo dobro delo PD Škofja Loka in dolgoletna tradicija. PZS je ob tej priliki izročila jubilarntu posebno priznanje z utemeljitvijo, da gre za eno najaktivnejših in največjih PD v Sloveniji, ki se lahko pohvali z dobrim delom in rezultati.

Naša Lubnik in Blegoš

Dom na Lubniku in koč na Blegošu dajeta PD materialne možnosti za razvejano in aktivno delo. Zato sta pogosta tema na sejah Gospodarske komisije in Upravnega odbora. Naša skrb gre zato v smer dobrega vzdrževanja in posodabljanja, s čemer želimo in hočemo slediti potrebam obiskovalcev in varovanju planinskega okolja.

V koč na Blegošu so odpravljeni električni agregati, ki so onesnaževali s hrupom in izpusti plinov, logičen poseg je bil elektrifikacija koč. Visokonapetostni elektrovod, iz 2,5 km oddaljenega Potoka (po zračni liniji), s transformatorsko postajo ob koči zagotavlja kakovostno oskrbo z elektriko. Elektrovod je vkopan v zemljo in ne kvari izgleda.

Druga pomembna pridobitev je vodovod iz 950 m oddaljenega zajetja, ki premaguje

Planinci prostovoljci pri polaganju električnega kabla za elektrifikacijo koč na Blegošu, september 2003.

90 m višinske razlike. Sledila je čistilna naprava ob koči, ki vse odplake (gospodinske in sanitarne) pred izpustom v naravno okolje prečisti. Lahko rečemo, da je koča komunalno urejena na najvišjem nivoju glede na lokacijo.

Povečan obisk Blegoša, ki je posledica prepričanja, da moramo več narediti za sebe, je narekoval tudi obsežnejšo adaptacijo samega objekta. Navade planincev so nas tudi opozorile na potrebo po podaljšanju sezone poslovanja koč. Tretje leto je odprta tudi v zimskem času, ob vikendih in praznikih, kar je bilo sprejeto z velikim zadovoljstvom mnogih obiskovalcev.

Tem posegom v posodabljanje koč sta botrovali naklonjenost in materialna pomoč Elektro Gorenjske, občini Škofja Loka in Gorenja vas-Poljane, Planinske zveze, Fundacije za šport pri Ministrstvu za šolstvo in šport, lastnikov in solastnikov zemljišč na Blegošu, ki so dovolili vkop elektrovoda, vodovoda in vodnega zajetja na njihovih zemljiščih; zahvalo posebej izrekamo družini Heinrihar, z največjim deležem na vkopanih objektih.

Za prihodnja leta ostane še adaptacija spalnega dela objekta in morda širitev kuhinje, ki je ozko grlo ob večjih obiskih.

Dom na Lubniku je bil pred 55. leti trdno zgrajen, v poznejših pa dobro in tekoče vzdrževan. Graditelji so nam dali dobro zapuščino, ki jo negujemo in posodabljam. Večji poseg je bila pred petimi leti širitev in posodobitev sanitarij, leta 2006 je bila zamenjana strešna kritina in letos popolnoma adaptirana kuhinja. Zamenjan in povečan je zidan štedilnik, zamenjane so vse instalacije (vodne, električne, odtoki), dane nove talne in stenske obloge ter vsa oprema v nerjaveči izvedbi. V izdelavi je idejni projekt za popolno prenovo restavratorskega in spalnega dela objekta. Nosilec novih idej je loški arhitekt Dušan Balderman. Kdaj se bo to zgodilo, je odvisno od materialnih možnosti PD in širšega interesa.

V posodobitev Koče na Blegošu je bilo vloženih 290.000,00 evrov, v Dom na Lubniku pa 52.000,00 evrov. Za pridobitev teh sredstev smo se marsičemu odrekli v preteklih letih in se pošteno trudili.

In kaj narekuje tolikšna vlaganja? Dom in koča dajeta življenje celotnemu PD. Na Lubnik se letno povzpne nad 40.000 obiskovalcev, 25-30.000 vzponov opravijo samo **Lubnikarji** z normo 15 vzponov v letu dni. Najbolj zagnani jih opravijo toliko, kot je dni v letu. Svojo tradicijo potrjujejo že 33. leto.

Blegoške korenine so šele tretje leto, pa opravijo že nad 8.000 vzponov na Blegoš v letu dni. Skupaj pa je na leto na Blegošu okrog 25.000 obiskovalcev, ki pa se zaradi ugodnejšega okolja dalj zadržujejo, več je tudi družinskih obiskov.

Priznanja za tridesetletno obiskovanje Lubnika. Od leve proti desni: Ciril Pleško, Aci Šmid, Milka Kolman (*predsednica Lubnikarjev*), Maks Kejžar in Jože Stanonik.

Naši cilji:

Vsak jubilej, 100 let pa še posebej, zahteva tudi pogled v prihodnost.

- Skrbno gospodarjenje z imetjem, ki so ga pridobili marljivi člani s svojim prostovoljnim delom oziroma ga prigospodarili z uspešnim poslovanjem koč na Blegošu in domom na Lubniku. Sedanja generacija planincev mora to kakovostno ohranjati in posodablјati.
- Posebno skrb bodo posvečali vključevanju mladih v vrste planincev, jim nudili strokovno usposablјanje in vodenje ter za varno hojo v hribe in gore. Iz njihovih vrst želijo pridobivati planinske vodnike in najodgovornejše člane za vodenje PD in njegovih raznolikih dejavnosti. PD bo aktivnost mladih materialno podpiralo v obsegu svojih možnosti in se prizadevalo, da bodo na vseh osnovnih šolah aktivni planinski krožki.
- PD bo odprto za vse občane, ki želijo gojiti aktiven odnos do naravnega okolja in ohranjati tradicijo planinstva. Pri tem se bo z vablјivimi programi prizadevalo pridobiti v svoje vrste čim več občanov, ne glede na njihovo politično ali versko prepričanje.
- V povezovanju z neposrednim okoljem v občini, regiji in Planinski zvezi Sloveniji bo PD uresničevalo cilje, ki izvirajo iz stoletne zgodovine planinstva na Slovenskem in kodeksa slovenskih planincev.
- PD pričakuje, da bo deležno materialne in moralne podpore pristojnih v občini za posodablјanje svojih planinskih postojank na Lubniku in Blegošu.
- Organizacija dela organov PD (upravni odbor, izvršni odbor, odseki, odbori, komisije) je zasnovana tako, da je zagotovljena samostojnost v načrtovanju in izvajanju nalog, po medsebojno usklajenih programih, ki temeljijo na trendih razvoja PD in PZS.

Planinsko društvo Škofja Loka je za svoje delo prejelo leta 2007 Srebrni grb Občine Škofja Loka in jubilejno priznanje Planinske zveze Slovenije. S tem je dobilo ponovno potrditev, da je na pravi poti in eden pomembnih nosilcev aktivnosti za občane.